

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

VI. De ueritate futuri liberi conditionali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

liberum influxum sunt indifferentia, ad actum, & ad illius carentiam, & æque cum hac, ac cum illo componi poterunt: ergo ex illis non magis inferitur actus, quam carentia actus: ergo non sunt media apta ad cognoscendum actum. Principia omnia ad actum liberum præsupposita indifferentia esse, ut cum illo, aut illius carentia coniungantur, constat ex definitione potentie liberæ tradita Contr. 12. de Anima Punct. 4. & ex dictis Punct. præcedenti contra physicam prædeterminationem. Principia indifferentia ad actum, & carentiam illius non esse media apta ad actum cognoscendum admittunt communiter fere omnes Theologi, et si Molina voluerit in illis per super comprehensionem posse à Deo effectum cognosci, de quo hic, quia nimis Theologicum disputandum non est. Nec Thomista dicunt in voluntate principii tantum indifferentibus præuenta posse actum liberum agnoscere, sed solum afferunt in voluntate physica præmotione instructa posse cognosci actum liberum voluntatis, quod nos non negaremus, si in principii actus liberi physica prædeterminatio posset annumerari, conclusionem tantum negamus, quia censemus repugnare physicam prædeterminationem intrinsicè, & essentialiter cum actu connexam principium esse actus liberi, potius ipsius carentia essentialiter est prærequisita, ut voluntas possit liberè operari.

30 Quarta conclusio; si admittatur decretum efficax intentium actus liberi, quod in hunc solum influit remotè per media extrinsecè efficacia, quale illud admittunt Auctores citati, & plures alii, quibus consensu in tractat. de Auxiliis, in hoc rectè potest cognosci actus liber. Ratio est quia & si decretum hoc tantum influat in actum remotè, & per media indifferentia, & præcisè ex vi suæ actualitatis non coniungatur cum actu libero, tale est, ut de potentia absoluta implicet componi cum carentia actus: ergo licet non per immediatam, sed per mediatas consequentias, ut explicio ubi de hoc decreto disputo, tamen inferat actum, quod sufficiens est, ut in illo actus liber, cum quo mediare connectitur possit cognosci. Tradit hanc conclusionem Suarez lib. 1. de absoluta scientia futurorum c. 6.

31 Contra secundam conclusionem est vulgare argumentum: futura libera nullum habere esse determinatum, sed esse indifferentia, ut sint, vel non sint, ac proinde non esse determinatè cognoscibilia, seu nullum esse determinatum illorum cognoscibile esse. Si Auctores, qui sic arguunt consequentiam servarent, etiam suppositis decretis illis, & quibuscumque prædeterminationibus idem argumentum posset in illos retorqueri, quia illis omnibus principii præsuppositis, quæcumque illa sint, voluntas manet libera antecedenterque potens operari, & non operari: ergo ex illa quibuscumque principii instructa non potest certo inferri operatio cum operationis carentia possit procedere, seu cum possit operatio non procedere: Dixi fore, ut posset retorqueri argumentum in eos, qui eo utuntur, si consequentiam servarent, cum vero eam minimè observant, sed velint componere libertatem voluntatis, quæ essentialiter indifferentiam includit cum determinatione orta ex principio, quæ cum libertate opponitur, locus dandus non est, ut argumentum in illos retorqueri sit necesse, sed virgendi sunt ex eo, quod contradictoria sustineant dum principium intrinsicè, & essentialiter connexum cum actu cum illius libertate velint componere.

32 Respondeo igitur: futura libera nullam habere determinationem in causa, quia hæc est indifferens, ut cum illis aut eorum carentia coniungatur, habere tamen determinationem in se ipsis, quia etsi potuerunt esse & non esse de facto erunt, & quia meus actus liber erit, ab æterno Deus habet cognitionem, quæ dicit, *actus erit*, quia ex eo præcisè quod erit vera est cognitio, quæ dicit *actus erit*, & cum Deus sit determinatus ad habendam omnem cognitionem, quem si habeat erit vera, eo præcisè, quod actus erit determinatus, est ad habendam cognitionem, quæ dicit actus erit absque eo, quod inferuiat aliud medium, seu determinatum huius cognitionis.

33 Obiiciens actus, qui crastina die est futurus, hodie, & in tota æternitate non est, neque aliquid illius datur: ergo actus nullam habet cognoscibilitatem. Respondeo antecedens esse verum, illud tamen non obstat, ut actum possit terminare cognitionem divinam, nam hæc valet terminari, non solum ad id, quod est, sed ad id, quod erit. Poterit igitur concedi antecedens, & distingui consequens, ut magis euisceretur, & clarius nostra doctrina ap-

pareat nullam habere entitatem actualem, quæ fundet cognoscibilitatem concedo consequentiam, nullam habere entitatem, ad quam modo possit actu terminari divina cognitio, à qua id, quod erit actu cognoscibile denominatur nego consequentiam. Itaque in hoc concreto futurum cognoscibile in eo subiectum non est, sed erit, forma autem, à qua cognoscibile denominatur nempe cognitio divina potens terminari non solum ad id quod est, sed ad id, quod erit denominat id actu non est, sed erit actu cognoscibile, & ita quod actu non habet esse, sed habebit actu dicitur cognoscibile, & habere cognoscibilitatem actualem.

Obiicies; hæc propositio, Petrus peccabit cras habet veritatem formalem actualem, sed hæc veritas non est adequate identitica cum propositione: ergo præter hanc debet dari aliquid aliud complens veritatem, & denominans propositionem veram. Plures sunt, qui veritatem formalem propositionis, cum ipsa propositione adequate identitificatam esse affirmant asserentes propositionem esse intrinsicè veram, quod potiori iure de cognitionibus divinis, & internis iudiciis Dei dici posset. Verum tamen plures propositiones intrinsicè veræ dicantur, quia illis falsitas repugnat, & essentialiter cum obiecto coniungatur omnium veritatem formalem compositam cæleste ex propositione, & ex obiecto, quod Controv. 7. de Anima, Punct. 1. §. 3. & 4. Affirmo igitur, Propositionem hanc Petrus peccabit constitui actu formaliter veram per se ipsam, & per peccatum, quod non est, sed erit, & ex utroque componi, eo enim, quod Petrus cras peccabit, & quis dicit Petrus peccabit, dicit actu, quod erit, & dicit verum. Insuper nonnulli non potest dari totum actu existentis, cuius partes omnes actu existentes non sint, nec pars actu non existens potest actu totum componere, nec forma, quæ actu non est actu denominationem tribuere.

Argumentum istud, quod hucusque contemplare omnes, plurimum valuit apud iuniores quosdam, apud quos tanti momenti est, ut eo convicti dicantur, quare aliquid actu existens, quod simul cum propositione veritatem formalem actualem componat, nunquam mihi persuasit homines aliquo acuto, & claro ingenio præditos in eo vim aliquam agnovisse, sed illam simulasse ut occasionem inveniunt ad communem sententiam discedendi, & latum inveniendi campum, per quem possint longissimis discursibus, & peregrinis meditationibus diuagari, quibus nunquam conquiescere poterunt, nam principii alienæ scholæ non consentientes, nec propriæ inhærentes, nihil firmum nunquam habebunt ubi pedem figant, novamque semper impugnationum materiam aliis subministrant, quibus longissimos tractatus paucis quibusdam inutilibus questionibus replent, & audientium, ac legentium capita fatigant.

Respondeo igitur, quod æque verum, ac vulgare & apud omnes in totis moralibus, & in extrinsecis denominationibus non requirit coexistentiam actualem omnium partium, nec existentiam actualem formæ denominationis, sic ego modo dicor Adamo posterior ab existentia Antichristi, qui præcessit, & posterior Antichristo ab existentia Antichristi quæ non est, sed erit, & ego dicor, & sum modo religiosus ab actu vouendi ex parte mei, & actu acceptandi ex parte religionis, qui iam præcesserunt, & sic in denominationibus coniugati servi, & Domini, alii que innumeris, de quibus nullus hucusque dubitavit, præteritiores quosdam nimis subtiles, quibus modo placet id negare, novumque sibi onus imponere designandi formas actu physice existentes harum omnium denominationum, quod inextricabilibus, eisdemque solum notis discursibus præstare intendunt, quod nunquam assequi valebunt.

PUNCTUM VI.

De veritate futuri liberi conditionati.

§. I.

Premittuntur nonnulla.

Futurum conditionatè dicitur illud quod casus, quo talis conditio ponatur, erit, siue talis conditio ponenda sit vel

vel non, quapropter propositio conditionata hypothetica dicitur, seu ex hypothese, quia nihil absolute futurum affirmat, sed tantum quod futurum esset, si talis conditio ponatur. Hoc sibi volunt Dialectici, cum dicunt, propositionem conditionalem nihil ponere in esse, non enim affirmant quod actu sit aliquid, sed quod esset, quapropter nulla reposita conditionalis propositio vera esse poterit. Si enim ego dixerim; si petrem librum à Petro, illum mihi concederet; propositio vera esse potest, etiam si petro libri & illius largitio in rerum natura non ponatur. Propositio tendens in hoc obiectum conditionatum conditionata dicitur, non quia ipsa in se formaliter conditionata sit, sed quia obiectum respicit conditionatum, actus enim quo ego dico, si petrem librum à Petro, illum mihi daret, in se absolutus est, & absolutam actualemque existentiam habet, dicitur tamen conditionalis ratione obiecti quod in se conditionatum est.

Propositiones omnes de obiecto conditionato, vulgo de futuro conditionato dicuntur, sunt tamen plures de presente conditionato, aliae de praeterito conditionato, aliae de conditionato futuro. Propositio de praeterito conditionato est illa, in qua affirmatur quod fuisset aliqua res in tempore praeterito, si talis conditio esset posita, vel quod fuit, si posita sit conditio; sicuti cum quis dicit: si Petrus heri librum à Ioanne petisset, Ioannes librum heri illi contulisset, seu si Petrus heri librum petiisset à Ioanne, heri Ioannes librum illi contulisset. Hae duae propositiones sunt de praeterito conditionato, differunt tamen, quod haec posterior, neque virtualiter affirmat, aut negat Petrum petiuisse, aut Ioannem librum contulisse, prior autem illa virtualiter dicit Petrum heri librum non petiisse, qui enim dicit: si hoc fecisses, res ita contingeret, virtualiter dicit, res non ita contigit, quia hoc non fecisti: unde propositio illa duo affirmat vnum virtualiter & implicite, aliud formaliter & expresse; expresse dicit collationem libri conditionatam, quae fuisset in tempore praeterito, si talis praecessisset conditio; virtualiter & implicite enuntiat absolutum obiectum, videlicet non fuisse positam illam conditionem, & ex illius defectu eventum non esse sequutum. Propositio de presenti conditionato est, quando affirmatur aliquid actu existere non absolute, sed ex suppositione talis conditionis. Hae similiter est in duplici differentia: vna quae tantum enuntiat eventum conditionatum, ut cum ego dico: si Petrus in hoc instanti habet talem cogitationem, in hoc consenti: haec neque virtualiter, neque formaliter aliquid absolutum enuntiat. Alia est quae dicimus: si nunc ego pecunias haberem, statim equum emere. Hae propositio formaliter enuntiat eventum conditionatum, & virtualiter & implicite negationem eventus absoluti ex negatione positionis absolute conditionis, & ita resoluitur: equum non emo, quia careo pecuniis. Similiter propositio de futuro conditionato est duplex, quaedam pure conditionata, quae nihil ponit in esse, sed affirmat futurum esse talem eventum, si talis conditio ponitur: sicuti cum ego dico: si crastina die pecunias habeo, equum emam. Alia non est pure conditionata, sed significat eventum futurum, si talis daretur conditio, & virtualiter & implicite negationem eventus ex negatione conditionis, ut cum quis dicit: si crastina die ego habiturus essem pecunias, ego crastina die equum emarem, qui dicendi modus est quasi desperantis, seu dolentis se pecunias non habiturum, ita apte sic dicenti respondemus: bono animo esto, habebis pecunias, & equum emes: non procedit quaestio de veritate respectu obiecti absoluti virtualiter affirmati, sed de obiecto conditionato expresse significato.

Oportet etiam sciri in propositionibus conditionatis, de quibus loquimur, antecedens non habere connexionem necessariam cum consequenti, aliàs futurum seu obiectum conditionatum non esset liberum, sed necessarium, sed tantum habet antecedens, seu id quod ponitur ex parte conditionis conducentiam quandam, ratione cuius consequens, seu id quod sub conditione ponitur, possit procedere à conditione indifferenti ut ab illo procedat, & non procedat conditionatus eventus. Hae indifferentia conducentiam aliquam in actu primo, seu potentiam aliquam in illa conditione ut possit ad positionem effectus conducere, includit essentialiter. Sicuti in hac propositione: si Petrus vocatus fuerit ad poenitentiam, poenitebit. Vocatio quae ex parte antecedentis indifferens est, ut coniungatur cum poenitentia, & cum negatione poenitentiae, licet poenitentia non possit non eo ipso quod ex-

Francisc. de Ouedo Philosoph. Tom. 11.

stat, à vocatione procedere, & vocatio in actu primo, intrinsece virtutem habeat influendi in poenitentiam dependentem à libertate voluntatis: hoc inferitur propositiones has conditionales veras non esse ex vi consequentiae, neque ratione formae, sed ratione consequentis, haec enim consequentia: Petrus est vocatus ad poenitentiam: ergo poenitebit, semper est mala, etiam si vocatus poeniteat, quia ex vi vocationis ita poenitet ut antecedenter potuerit non poenitere, & quocumque antecedens potest existere, existat, mala est illatio facta. Quod sit, regulam illam, Consequentia, quae semel est bona, semper est bona, non comprehendere has propositiones de obiecto conditionato libero, quia illa tantum traditur de consequentia, quae formaliter ex vi illationis, & ratione formae est vera consequentia.

Propositio conditionalis alia est constans conditione disparata cum consequenti, alia conditione proportionata consequenti. Propositionem conditionatam de conditione disparata vocant Auctores illam, cuius conditio non habet aliquam conducentiam ad effectum ex se, sed ex decreto aut revelatione Dei, sicut illa propositio 4. Reg. c. 13. Si percussisset septem, delcussisset Syriam, quam dicunt multi veritatem habere ratione revelationis, quibus ego non assentior, quia si percussio septena praecessisset, fuisset Syria deleta, & non fuisset haec revelatio: ergo independenter ab hac revelatione verum erat dicere: si percussisset septem, delcussisset Syriam. Hae alibi expendenda sunt, ubi tractandum est, an datur propositio conditionata verae quarum conditio disparata sit; ego multum in negatiuam partem propendeo, propter rationem, quam infra insinuabo. Dixi agendum esse, an dentur propositiones conditionatae verae, quarum conditio disparata sit respectu consequentis, nam mihi dubium non est posse dari propositionem habentem propriissimè totam rationem constitutivam propositionis conditionatae, quantumvis conditio disparata sit cum consequenti. Ratio est, quia natura propositionis non sumitur ex modo quo obiectum significatum existit à parte rei, sed ex modo, quo significatur ex vi propositionis. Unde si ego significo conversionem Turcae dependentem tanquam à conditione à gallicinio, per hunc conceptum, si gallus cantat, ex vi cantus Turca convertetur, propositio erit hypothetica, quia affirmat praedicatum ex suppositione futurum, & dependens à conditione, quod tamen si ita non sit, reddet propositionem falsam, non tamen ideo propositio conditionata non erit, quia ut modò dicebam dum obiectum eodem modo significatur, propositio eiusdem est naturae, siue obiectum existat, siue non existat.

Notandum est etiam ex parte conditionis debere poni in omni propositione verà, totum id quod ex parte principij requiritur ut sit effectus conditionatus, verbi gratia, ad actum charitatis requiritur habitus supernaturalis & cogitatio in illum inclinans. Hae propositio: si esset cogitatio esset actus contritionis, vera esse non potest, si ex parte conditionis non tacite intelligitur habitus, ita ut sensus sit si fuerit cogitatio & habitus erit actus contritionis. Suppono modò habitum requiri ad actum, ut doctrinam tradam intelligendam de omni principio requisito ad eventum conditionatum. Ratio est quia, secluso vno principio requisito ex vi alijs effectus esse non potest, quia supponimus ad hunc requiri duplex principij (inadequatum intellige) ergo in sensu absoluto nunquam est effectus ex vi vnius tantum principij, neque ex illo tantum procedit ergo neque in sensu conditionato verum erit, si fuerit hoc principium, erit effectus, quia principium quod in statu absoluto insufficiens est ad inferendum effectum, in statu conditionato non illum neque liberè neque neq; necessariò inducet, quia effectus, qui in statu absoluto non potest procedere, nisi à duplici principio inadequato, non potest in statu conditionato verè significari adequatè dependens ab vno principio. Propter hanc rationem feror in sententiam affirmantem nullam conditionem propositionis verae disparatam esse, quia cum conditio adequata omnis propositionis veritatem habentis debeat influere in eventum conditionatum, aliàs propositio conditionata eventum significans vera non erit, ut postea dicam, debet habere virtutè influentiam, id autem quod virtutem influentiam habet in aliud respectu illius disparatum non est sed proportionatum. Ex quo in primis inferitur conditionem adequatam semper esse proportionatam cum eventum conditionato, idèque inferitur de conditione inadequata;

K 2 nam

nam licet intrinsecè, & ex se proportionem non haberet, ratione alterius adequatè conditionis fieret proportionata. Dixi etiam si proportionem intrinsecè non haberet, quia difficile est non inueniri antecedenter ad decretum & reuelationem Dei proportionem aliquam in re, seu in conditione inadéquata, cui Deus ex decreto aut reuelatione euentum conditionatum annexuit.

§. II.

Assignatur obiectum propositionis de obiecto conditionato libero.

Sed adhuc grauis est difficultas in assignanda conditione respectu futuri liberi conditionati ratione decreti seu concursus Dei requisiti ad existentiam futuri, quomodo videlicet decretum hoc, seu Dei concursus poni debeat, an videlicet ex parte conditionis, vel ex parte euentus conditionati. In qua re non vna omnium Doctorum mens. Pono euentum conditionatè futurum esse actum quemdam naturalem voluntatis, ad quem nullum aliud principium creatum requiritur præter voluntatem præuentam naturali cognitione obiecti, & de hoc inquiri, quomodo assignanda sit conditio. Dicunt quidam ex parte conditionis ponendum esse concursum Dei, ita ut sensus sit: si voluntas habuerit talem cogitationem, & Deus cum illa concurrerit, erit actus voluntatis. Hic modus assignandi obiectum cognitionis conditionatæ nullo modo suffragari potest, quia concursus Dei non distinguitur à concursu creaturæ, & concursus creaturæ non distinguitur ab actu illius. Ex quo fit idem esse ponere ex parte conditionis concursum Dei, ac ponere concursum creaturæ & euentum ipsum conditionatum, ita ut sensus illius propositionis erit, si fuerit voluntas cum cogitatione, & concursus Dei, & voluntatis idem inter se, idemque cum actu voluntatis, erit actus voluntatis: erit ergo hæc scientia inepta, & Deus hoc obiectum cognoscens tantum cognosceret: quod si fuerit actus voluntatis, erit talis actus, & quod si concurrerit, erit illius concursus, qui est idem cum actu voluntatis. Dicunt alij conditionem ita esse ponendam, si voluntas habuerit hanc cogitationem & posset operari independentè à Deo, tali cogitatione posita operaretur. Hoc obiectum scientiæ conditionatæ est chimericum, ex vi enim illius cognosceretur, quid fieret si daretur alia voluntas potens operari independentè à Deo quæ est voluntas chimerica, non verò quid fieret data hac voluntate, quæ dependentè à Deo essentialiter operatur, si talem cogitationem haberet. Alij decretum Dei ponunt ex parte euentus conditionati, & ita obiectum veritatis conditionatæ assignant, si voluntas habuerit talem cogitationem, Deus decerneret cum illa concurrere, & consentire. Difficile defenditur hoc obiectum veritatis conditionatæ; quia in primis voluntas cum cogitatione non est sufficiens conditio ad actum voluntatis sine decreto Dei volentis concurrere: ergo non potest cognosci actus voluntatis futurus tantum sub conditione voluntatis cum cogitatione, quia, ut dicebam, euentus conditionatus non potest cognosci libere futurus nisi sub adæquata conditione illius. Secundò actus voluntatis non potest cognosci sub hac conditione libere futurus nisi cognoscatur dependens à principio cum omnibus requisitis ex parte causæ primæ, & secundæ ad operandum: sed præter voluntatem, & cogitationem requiritur omnipotentia indifferens ad producendum actum voluntatis, ut sit talis actus: ergo non potest cognosci libere futurus, & tantum dependere à voluntate & cogitatione. Alij dicunt obiectum cognitionis conditionatæ hoc esse: si voluntas habuerit talem cogitationem, & Deus decreuerit efficaciter cum illa concurrere erit consensus. Contra hunc dicendi modum sic insurgo: Posito decreto efficaci Dei non potest non esse illud obiectum: ergo conditio posita in hoc obiecto habet connexionem necessariam cum euentu conditionato: ergo euentus conditionatus non videtur libere futurus, nihil enim est libere neque contingenter ex suppositione illius, quo posito non potest non esse. Secundò, quando videtur sub conditione negatio actus, ex parte antecedentis non potuit videri decretum, quia hoc nunquam est cum negatione actus, sed non posito decreto actus esse non potest, quia per se dependet à decreto: ergo negatio necessariò ponitur: ergo non potest cognosci negatio actus sub illa conditione, in qua non est decretum requisitum ad actum libere neque contingenter, sed necessariò futu-

ra. Alij in hunc modum obiectum huius cognitionis assignant. Si voluntas habuerit talem cogitationem, & per Deum non iterit, vel si voluntas habuerit talem cogitationem, & ex parte Dei non deficiat, erit actus voluntatis. Hic modus explicatione indiget, quid enim est non iterit per Deum, vel non deficiere ex parte Dei? si est Deum negatiuè se habere, falsum est, quia Deo negatiuè se habere effectus esse non potest: si non deficiere ex parte Dei, significat esse concursum quatenus est à Deo, ponitur ex parte conditionis concursus Dei, qui est idem cum concursu voluntatis, & cum illius actu, & ita euentus conditionatus ex parte conditionis apponitur quod supra impugnatum est.

Rem hanc componam ratione quadam communi iuxta cuiusque doctrinæ principia, à qua pauci qui rem attentè meditentur recedunt. Ex parte conditionis ponendum est respectu actus liberi conditionati totum id quod idem actus absolutè libere existens supponit ex parte actus primi, & eo modo quo supponitur decretum Dei ex parte actus primi ad existentiam absolutam actus, eo modo supponi debet ex parte conditionis ad ipsum actum sub conditione futurum: ratio à priori est perspicua: Propositio conditionatæ affirmat actum esse futurum hac conditione supposita: sed actus illi passivus esset libere futurus, quibus positus de facto, liber de facto existit: sed positus omnibus, quæ se tenent ex parte actus primi de facto liber existit: ergo antecedenter ad hanc existentiam verum erat dicere, si hæc omnia ponerentur esset actus liber. Confirmatur, quando ego tibi dico, si petis librum à Petro, ille tibi librum dabit, & postea petis, & ille dat librum, tunc ego rectè infero me tibi veritatem prædixisse: ergo cum video ego actum libere existere ab his principiis, rectè infero, quicumque prædixit actum esse futurum, si talia principia ponerentur, verè enunciavit & verum conceptum efformavit.

Ex hac doctrina iuxta diuersa diuersorum principia diuersum obiectum scientiæ conditionatæ est assignandum: qui sentiunt decretum absolutum, & efficacè præcedere in statu absoluto existentiam absolutam actus liberi tenentur hoc decretum ex parte conditionis constituere ad actum librum conditionatè futurum: quod si hos premat ratio illa facta de connexionem necessaria inter decretum tenens se ex parte conditionis, & euentum conditionatum, eodem eodem modo premit in statu absoluto, in quo illam dissoluisset debebant, eademque ratione qua defendunt decretum efficacè præcedens meum voluntatis actum in statu absoluto, non ledere absolutam libertatem actus absolutè existentis, idem de decreto posito ex parte conditionis ad actum conditionatum defendere poterunt: est enim vna eademque difficultas, quæ clariùs patet in statu absoluto, quàm in statu conditionato, & quæ ad hunc statum ex illo trahitur. Qui defendunt decretum efficacè, ut efficacè non se tenere ex parte actus primi ad effectum absolutè existentem, sed per hunc illud constitui, tantumque ex parte actus primi ad actum voluntatis supponi omnipotentiam applicatam præcisè per negationem actus quo Deus dicat, nolo concurrere per voluntatem, vel actum diuinæ voluntatis in illo priori non efficacem sed indifferenter ut coniungantur cum actu & cum negatione actus & per negationem actus efficacis, quo dicat, nolo concurrere, tenentur ex parte conditionis ponere voluntatem, cogitationem, & negationem illius decreti dicentis, nolo concurrere, & actum voluntatis diuinæ in illo priori non efficacem, sed indifferenter ad efficacem & illius negationem, si hunc in statu absoluto constituunt ex parte actus primi, & non aliud decretum efficacè. Difficultas illa quam supra tetigi, videlicet ad omnem effectum supponi necessariò actum efficacem voluntatis diuinæ, vincenda est in statu absoluto à quo primo trahitur iuxta hæc principia.

Cæterum cum ego ex parte actus primi ad actum librum absolutè futurum, decretum quoddam applicatum omnipotentiam constituam, determinatè actum voluntatis respiciens, ex se indifferens ut coniungatur cum actu, & cum negatione illius, quia ex vi illius Deus non decerneret actum esse futurum independentè à voluntate, sed vult actum esse dependentè à libertate voluntatis, ita ut si hæc non se libere determinet, ex vi illius actus non determinetur, quia tantum habet intrinsecè applicare omnipotentiam ut illa possit uti voluntas, eo modo quo virtus habitu, tunc hunc eundem actum teneor ponere ex parte conditionis ad actum librum conditionatè futurum, ita

ita ut obiectum propositionis conditionatæ sit hoc, si voluntas habuerit talem cogitationem, & Deus parauerit suam omnipotentiam per decretum indifferens, quo vult actum fieri dependenter à voluntate, erit actus, vel erit negatio actus: naturam huius decreti explicui in *Physicis* Contr. 10. ubi de modo quem Deus habeat concurrere cum causis liberis disputauit: de hac re latius non disputo, de illa enim latissime nostri Auctores in materia de scientia, obiectum scientiæ mediæ assignantes.

§. III.

Statuitur veritas positionis de obiecto conditionato libero.

10 **I**am de veritate harum propositionum facile erit quid dicendum sit definire. Affirmo cum omnibus nostræ Societatis Auctoribus propositiones has veritatem habere. Posset hæc conclusio multis Scripturæ testimoniis, quibus hi conditionati euentus liberi prædicuntur, innumerisque Patrum testimoniis roborari, sed hæc expendere non ad nostrum Philosophicum opus spectat, sed Theologicum est, de quo non modò legantur nostri Auctores, quorum quilibet abundè de hac re multa dabit, præcipuè P. Ruzius tom. de scientia; ubi de hac disputans propriam suam eruditione superasse videtur, neque inter Doctores Scholasticos inuenio, quem cum hoc doctissimo viro in hac re comparem. Ratione purè Philosophica probro. Si Petrus tali cogitatione effect præuentus illi consentiret, vel non consentiret de facto, neque enim potest dari medium ali- quod inter consensum, & non consensum, neque potest poni homo in aliquo statu, seu rerum ordine, in quo vnà harum propositionum non sit vera: *Homo in hoc statu constitutus non consentit, vel homo in hoc statu constitutus consentit*, demus ergo consensum: ergo verum est dicere, si homo in hoc statu poneretur consentiret: demus non consensum, ergo verum est dicere, si homo in hoc statu effect constitutus non consentiret. Confirmatur: pone duos homines, quorum vnus dicit: *si Petrus haberet talem cogitationem consentiret*; & alius dicit, *non si Petrus haberet talem cogitationem consentiret*. Alter horum hominum rem diceret eo modo, quo effect: ergo alter horum veritatem diceret, ergo altera harum propositionum esset vera, & altera falsa: antecedens probro, quia vt supra dicebam in illo casu & in quocumque alio, vel effect consensus, vel negatio consensus determinat: cum ergo vtrumque affirmarent hi duo homines, quilibet illorum alterum extremum, non posset non ab aliquo affirmari id, quod inde futurum esset. Consequenter est manifesta, quia veram propositionem proferri est rem dicere eodem modo quo in se est.

11 Confirmatur, hæc propositio est vera: *Petrus vocatus respondet*, ergo hæc antea erat vera, *si Petrus vocaretur respondere*, vt enim supra dicebam, ex his euentibus absolutis læpè inferimus nos illos verè conditionate enuntiasse sub illis conditionibus, quibus positis dependenter ab illis ponitur euentus absolutus, qui conditionatè fuerat pronuntiat. Denique omnia argumenta quæ suadent veritatem, & falsitatem propositionis enunciatæ de futuris absolutis liberis, idem conuincunt de futuro conditionato; sicut enim ex eo quod hæ sunt propositiones contradictoriæ, *Petrus peccabit, & Petrus non peccabit*, inferitur vnā esse veram, & alteram falsam, sic similiter hæ propositiones: *si Petrus haberet talem cogitationem, peccaret. Non si Petrus haberet talem cogitationem, peccaret*, ergo eodem modo non potest non vnā earum esse vera, & altera falsa.

12 Sed adhuc est aliud, erit componendum faciliè, diffidium inter nostros Auctores: An videlicet propositiones illæ, in quibus id quod ponitur ex parte antecedentis nullam connexionem habet cum consequenti, sint veræ, quādo per accidens coniunguntur antecedens, & consequens: verbi gratia, dixit quis: *si Petrus iudit, Ioannes barbam fricabit*, & de facto contigit Petrum ludere, & Ioannem barbam fricare, dubitatur in hoc casu, an illa propositio vera sit, necne: Affirmat Suar. Negat Vasquez: vtrumque patronum plures sequuntur, quos omnes rectè conciliat P. Herice tract. de scientia, disp. 7. c. 10. num. 61. qui rectè docet particulam *si*, sumi posse propriè, & strictè, & in rigorosa significatione, & tunc prædictas propositiones veras non esse, quia consequens nullo modo ex antecedenti procedit, neque vllus est ordo inter consequens, & antecedens, & hæc ratione dixi in omni propositione conditionali ve-

Francisc. de Ouidio Philosoph. Tom. II.

ritatem habente, conditionem habere aliquam conducen- tiam in euentum conditionatum. Ait etiam particulam *si*, posse sumi improprie in alia latiori significatione, ita vt significet idem quod *cum*, aut *quando*, & tunc prædictæ pro- positiones erunt veræ quociescumquo coniungatur id quod significatur instar conditionis, & instar conditionati. Dico *instar*, quia in his propositionibus propriè non reperitur conditio, neque conditionatum: quia, vt rectè notat Herice, quando particula *si*, sumitur strictè, tantum est vnica simplex veritas falsitas in illo complexo constituto ex co- ditione, & conditionato: quando verò sumitur improprie est duplex obiectum quod assumatur, et si cū repositis concomitantia, sicuti cum dicitur *Petrus curret cum Ioanne*, sensus est, Petrus curret, Ioannes curret & vterq; simul curret, quæ si multas vtriusque cursum dicit formaliter, & hoc sensu posset dici propositionem illam disparatam significatam instar conditionatæ æquialere simplici categoricæ affir- manti similitudinem duorum extremorum, quæ instar condi- tionis & conditionati significantur.

13 solet obijci, veritatem propositionis conditionatæ de- struere libertatem, nam posita veritate huius propositio- nis, *si Petrus vocatus fuerit, consentiet*, & purificata condi- tione non potest non consentire: ergo necessariò consen- tiet. Respondeo, posita veritate conditionatæ, & purificatæ conditione euentum necessariò transire in absolutum, hæc tamen necessitatem libertati non obesse, quia est neces- sitas orta ex ipso actu conditionato & non ex conditione, neque ex aliquo, quod illum præcedat, ac proinde est ne- cessitas consequens, sicuti necessitas orta ex ipsa absoluta futuritione actus, de qua dixi Puncto præcedenti. Vide so- lutionem ibi traditam eidem argumento facto contra veritatem propositionis de futuro absoluto libero.

§. IV.

In quo cognoscantur.

14 **T**homistæ asserentes, futura libera cognosci in decre- to libero Dei ea præcedenti consequenter asse- runt futura conditionata libera cognosci in decreto quo- dam, quod Deus habet absolutum ex parte actus, & con- ditionatum ex parte obiecti. Contra hoc decretum pu- gnacissime agunt omnes Societatis auctores, ex eo enim libertatem destrui efficacissimis rationibus propugnant. Si enim Deus habet hoc decretum ex natura sua efficax an- tecedens omne exercitium libertatis. *Volo vt si Petro hanc cogitationem dederò consentiat*, & postea aliud similiter antecedens, quo dicat *volo hanc cogitationem*, ex illis infalli- biliter sequitur consensus tanquam ex aliquo antecedenti, & ita neque antecedens potestas permanet ad carentiam consensus, & illa libertas destruitur. Hanc ratio- nem late nostri auctores insequuntur in tractatu de sci- entia Dei, & eadem est cum illa, quam Punct. 5. de decreto futurorum liberorum absolutorum, in quo talia futura Tho- mistæ cognosci volunt, & vtrumque decretum, argumen- tis quibus physica prædeterminatio impugnatur, impu- gnandum est, ideo illius impugnationem non insequor.

15 Iuniores quidam decretum hoc cum vniuersa Societate reiicientes magnam difficultatem sibi fingunt in designa- do medio apto ad hæc conditionata libera cognoscenda & determinatio inueniendo scientiæ, quam de illis Deus habet, v. g. in designando determinatio vi cuius Deus ha- beat hoc iudicium, *si dederò Petro hoc auxilium, & præpa- rem illi meam omnipotentiam consentiet*, potius quam opposi- tum iudicium, quod habuisse contingere potuit, ad quam difficultatem superandam subtiliores, quam solidiores plurimos atrextuere discursus: verumtamen prætextu mo- destiæ, nec magnitudinis laboris in re hac exponenda eam omittendi mihi excusationem permittit Falolus, sed ignauia & incertitia dandum esse affirmat illi, qui rem hanc exponere recuset, sic habet, hæc difficultatem tractans tom. 2. q. 14. art. 13. dubit. 19. n. 462. *Verum enimvero hoc seculo huiusmodi controuersia præstantissimis innumerorum ingeniis adeo trita est, vt si ab istiusmodi solutione excusare te velle, id iam non tam ad modestiam, ac difficultatis magnitudinem, quam ad ignauiam vel incertitiam referri possit*: Ne igitur ignauia, vel incertitia notam admittam paucis rem hanc exponam.

16 Deum per se ipsum ex perfectissimo, & infinito præ- dicato intellectui esse determinatum ad cognoscendum quidquid est cognoscibile, & ad firmandum iudicium de omni obiecto

obiecto, quod si formetur verum erit citra controuersiam est. Verumtamen hoc non sufficit, vt Deus determinetur ad habendum hoc iudicium. Si Petrus habeat hoc auxilium consentit, potius quam istud aliud. Si Petrus habeat hoc auxilium non consentit, quia cum quolibet ex obiectis horum iudiciorum antecedenter sit in differens ad terminandum iudicium verum, vel falsum requiritur, vt saltem consequenter sit determinatum ad constituendum iudicium verum, vt Deus determinetur ad tale formandum iudicium, cum solum possit verum iudicium formare. Hac determinatione supposita intellectus diuinus intelligitur determinatus ad formandum iudicium, seu assensum circa tale obiectum, quia essentialiter est determinatus ad cognoscendum omne cognoscibile, & ad praestandum assensum circa omne obiectum potens terminare verum assensum, sicuti ad dissentendum omni obiecto apto terminare verum dissentium, siue dicas hanc determinationem nasci ab intellectu diuino obiecto praesupposito, siue ab ipso obiecto praesupposito ex parte diuini intellectus determinatione ad omne verum iudicium, siue duplicem determinationem consideres, quandam ex parte potentiae intellectui diuino intrinsecam, aliam ex parte obiecti in eo fundatam, qui dicendi modi in re nullam distinctionem important.

17 Affirmo determinatum scientiae conditionatae, & rationem cognoscendi effectus contingentes, conditionate futuros a causis secundis liberis esse veritatem obiectiuam illorum, seu determinatam entitatem, quam conditionally habent praedicti effectus in se ipsis considerati. Hae conclusio communiter est recepta inter nostros Auctores, illam tradunt Suarez lib. 2. de scientia conditionata c. 7. n. 15. Valquez i. p. disp. 67. c. 3. n. 11. Arrubal disp. 44. c. 7. n. 39. Lessius c. 19. n. 7. Falolus loco citato n. 466. qui eisdem verbis formalibus, quibus eam proposuimus, eandem tradit Arriaga tom. 1. in i. p. disp. 21. sect. 3. n. 14. Rationem nostris Auctoribus communem verbo vno tradunt Falolus, & Arriaga, videlicet Deum posse cognoscere quod actu non est, sed tantum esset, quo ingenuo cuique in hac difficultate satisfaciendum esse putabam. Verum iam RR. quorundam diuersa placita, & subtilissima ratiocinationes maioribus expensis veritatem hanc propugnare nos cogunt.

18 Eadem ratione, qua Auctores nostri probant dari hanc scientiam conditionatorum in Deo efficaciter probatur hae conditionata in se ipsis cognosci, nullaque alio determinatio ex parte obiecti indigere, vt terminet cognitionem diuinam: sic illam instituo. Petrus modo absolute elicit actum contritionis procedentem ab hac collectione principiorum (include in ea quod volueris principia) secluso omni alio, quod in hac collectione principiorum existentium non continetur: ergo verum est dicere Petrus consentit praecise cum his principiis contentis in collectione, & secluso quolibet alio: ergo secluso omni alio verum fuisse dicere, si Petrus haberet hae principia (designando omnia in collectione contenta) contereretur. Hoc argumento frequenter nostri vtuntur, asseruntque, hanc esse legitimam consequentiam verum est dicere Petrus vocatus consentit: ergo verum est dicere, Si Petrus vocatur consentit, neque ad consequens inferendum, aut ponendum determinatum aliud ponere necesse est. Ratio a priori est manifesta, ex eo, quod in statu conditionato, neque ex parte causa posita in hypothesi, neque ex parte effectus sub hypothesi positi aliquid requiratur, quod in statu absoluto requisitum non sit, sed in statu absoluto positus principis indifferentibus ponitur consensus liber nullo requisito determinatio, neque ex parte principiorum, neque ex parte effectus praeter ipsum effectum, seu volitionem: ergo propter principia ex parte hypothesi, & consensum sub illa positum absque alio determinatio optime intelligitur totus status conditionatus, & consensus in illo statu aptus terminare veram cognitionem affirmatiuam circa illum.

19 Insuper nullum aliud determinatum scientiae conditionatorum praeter ipsum consensum conditionatum posse designari vniuersaliter probo. Determinatum huius veritatis Si Petrus vocatur consentit, seu scientia circa hoc obiectum debet esse contingens, cum obiectum, & illius veritas contingens sit. Inquiri, an contingencia huius determinatiui determinetur ab ipso consensu conditionato, vt conditio a determinatio, vel non. Si determinetur a consensu conditionato, sicuti consensus conditionatus determinat hoc determinatum poterit immediate scientiam determinare: si non illud determinat quicquid sit

tale determinatum, & a quocumque determinetur, & quomodocumque existat, siue necessario, siue contingenter semel existens libertatem consensus destruit, quia cum essentialiter connexum cum actu voluntatis existens antecedenter ad exercitium libertatis, & positum independentem ab hoc exercitio destruit libertatem illius actus voluntatis, cum quo connectitur.

Ex hoc capite vniuersa societas relicit decretum Dei absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti, in quo cognoscantur conditionata libera, quod cum libertate componi non poterit, idemque erit de quocumque determinatio huius veritatis obiectiuae. Si Petrus vocatur consentit, & non inuoluat ipsum consensum conditionatum, & non dependeat ab exercitio libertatis, quia illud quodcumque sit erit essentialiter coniunctum cum illo, ad quod determinat, & cum illo, ad quod cognoscendum est medium seu determinatum scientiae diuinae. Modo non plura contra hoc determinatum adduco, neque examino, an intra, vel extra Deum ab aliis ponatur? & an si intra Deum sit respectu libere, vel necessario existat? quia etsi sciam diuersis modis de hoc determinatio RR. sensisse mihi sat est asserere nullum determinatum conditum a consensu conditionato posse apte designari, nec mihi quaerendum est, quod iudico, & scio nunquam inueniendum.

Potissimum imo, vt suspicor vnicum fundamentum quarentium aliud determinatum est obiectum illud. Si Petrus vocatur consentit, in re non esse neque habere veritatem obiectiuam, & ita per se ipsum non posse determinare intellectum diuinum ad illum cognoscendum. Corrigen- da est apprehensio, qua omnia, de quibus esse cum addito diminuentur dicitur, sine illo representatur, illique esse simpliciter, & absolutum sub existentia absolute exercita applicatur, & in eisdem quaeritur, quid simpliciter actu, & absolute existens importet, quod manu apprehendi possit. Hac ratione notabam Controv. 12. Metaph. Punct. 2. n. 11. multos molestè disputare, & difficile percipere, quid sit ens rationis existimantes in illo aliquid reale existens, aut possibile reperiendum, quod nihil longius, potius enim vt sit ens rationis pure fictum tantum habens esse obiectiuum in intellectu, supponitur illius non esse, neque existens, neque possibile. Dum enim dicitur esse ens rationis illud ratio- nis est additum destruens veram rationem entis, & signifi- cationem verbi substantiuum est, sicuti cum dicimus hic est homo pictus, additum pictus destruit rationem hominis.

Eandem doctrinam tradidi Controv. 2. Metaph. Punct. 1. n. 14. agens de possibilitate rerum, & de ente possibili vbi dixi in his propositionibus, homo est possibilis, Angelus est possibilis, non importari esse simpliciter, quod ex se significat verbum est, quia praedicatum possibile minuit illius signifi- cationem, & ita posse dici Petrum ab aeterno esse possi- bilem absque eo quod ab aeterno aliquid sit, seu existat, aut coexistat Deo. Notabam insuper ibidem in propo- sitionibus aeternae veritatis homo est rationalis, ratione mate- riae copulam est non importare esse, seu existere simplici- ter, quod ex se significat, sed tantum dicere connexio- nem praedicatorum.

Dixi insuper dum dicimus modo esse, & ab aeterno fuisse hanc connexionem non significare modo simpliciter esse, aut simpliciter ab aeterno fuisse aliquid, in quo consistat hae connexio, nam sicuti ab aeterno non habuerunt esse praedicata connexa, sic neque illorum connexio cum ipsis identificata, non enim connectuntur per connexio- nem superadditam, sed per se ipsa, & ita dum dicimus ho- mo est rationalis, significamus, quod si existat homo exi- stet identificatus cum rationali, & ita propositio ista ho- mo est rationalis aeternae veritatis dicitur, quia in quocum- que, & pro quocumque aeternitatis instanti vera est hae conditionalis, si existit homo existit identificatus cum ra- tionali. In similem conditionalem resoluitur propositio ista, rationale est connexum cum animali, quod est dicere si existat rationale existit animal, sic dum absolute dici- mus Petrus est possibilis, tantum significamus, quod si exi- steret Petrus non existeret duplex contradictorium, seu non existeret duo praedicata sibi contradictoria. Hac ratione ibi latè explicui quomodo ab aeterno porue- rit dici, Petrum esse possibilem, & propositiones illas quae aeternae veritatis dicuntur in quocumque, & pro quocum- que aeternitatis instanti veras iudicemus, & quomodo Petrus

Petrus verè dicatur, & sit possibilis in quocumque, & pro quocumque aternitatis instanti, quin ab aeterno aliquid fuerit Deo coexistens.

24 Contra hanc doctrinam arguit Soncinas lib. 9. quæstion. Metaphysicalem, q. 4. his verbis: Eorum, quæ cadunt sub extremis eius contradictionis, aliquid includit vnum, quod non alterum, quia impossibile est, quod contradictoria sint penitus idem. Sed illud nihil quod est impossibile produci puta chymæra, & nihil id, quod est possibile produci puta noua species Angeli cadunt sub conditione, cuius extrema sunt possibile, & impossibile; ergo aliquid includitur in vno, quod non includatur in alio, sed hoc non potest esse nihilitas, vt sit communis vtrique: ergo est aliquid præter nihilitatem, scilicet aliqua entitas includitur in eo quod est nihil possibile produci. Hoc est argumentum Soncinatis, quod ad meliorem formam accingo. Possibile, & impossibile sunt contradictoria; ergo non possunt vtrumque importare purè nihil, alias inter se non differunt; ergo etiam si Angelus purè possibilis, & Chymæra nihil sint & nihil chymæra nullam entitatem, seu nihil posituum adiunctum habeat, nihil rei possibilis debet habere adiunctum aliquam entitatem, seu aliquid posituum. Hoc argumentum est idem omnino respectu futuri & non futuri consensus absoluti, & respectu fore, & non fore eiusdem consensus, seu esse, & non esse consensus conditionati quorum actu nihil est.

25 Prædicto argumento occurrit Contr. Metaph. 2. Punct. 1. n. 12. ubi dixi lapidem possibilem actu non existentem, & Chymæram non distinguere per aliquid quod sit, sed per aliquid quod esset, imò si strictè loquamur non distinguuntur, non quia identificentur, sed quia non sunt, & quod non est, non est distinctum ab alio si verbum est strictè sit sumendum. Neque ex duobus contradictoriis debet alterum in quocumque statu, & pro quacumque mensura existere, quia cum dico Petrus currit, quod verum est, quia de facto currit, modò non est hoc, quod esset, neque est negatio illius quod est currit proptèr significatur per verbum istud de futuro. Ratio est, quia negationes, & habitus habentes contradictoriam oppositionem debent esse, & considerari in eodem statu, & pro eadem mensura, negatio absolutè existens opponitur cum habitu absolutè existentis, & illius existentiam absolutam excludit. Similiter habitus futurus, nempe contritio die crastino elicienda opponitur cum negatione existenti hodie. Eadem ratione consensus conditionatus, qui non est sed esset, opponitur cum negatione non quæ sit, sed quæ esset, bene enim componuntur negatio contritionis absolutè existentis, & contritio sub conditione futura, & ita respectu huius consensus conditionati si Petrus vocetur consentiet nullum est non esse absolutum illi oppositum, neque illa est negatio absoluta excludens hunc consensus, vt conditionatum seu ab illo statu conditionato. & consequenter nullum habet contradictorium absolutum, sed tantum conditionatum, quod est carentia, quæ esset consensus procedentis ex principiis positæ ex parte hypothesis casu, quo cõditio purificaretur. Imò si daretur modo aliqua negatio absoluta excludens cõsensum cõditionatum, vt conditionatū hæc immediatè non opponeretur contradictoriè cum consensu absoluto, sed cum conditionato, vt conditionato, quia omnis negatio seu omne non esse contradictoriè opponitur cum eo solum immediatè: quod excludit, & eo modo, quo illud excludit, & est illius non esse. Dixi non opponeretur immediatè, quia ex negatione consensus conditionati rectè infertur negatio consensus absoluti.

26 Ex his si roges quid sit consensus conditionatus, vel quælibet res alia sub conditione existens facillè responderetur, si inquiras quid sit absolutè sumpto verbo esse in sua significatione inquiris, quid sit illud quod non est, seu non significatur esse dum dicitur esse sub conditione. Si inquiras, quid esset casu quo purificaretur conditio, respondebo fore consensum actu absolutè existentem, sicuti est actus, quo ego modo volo hæc scribere, quod si amplius adhuc scire velis, curas adhibe in purificanda conditione, & quod post illius purificationem esse videris illud scito esse, de quo dicebatur, quod esset, si poneretur conditio.

Obiicies, futura conditionata actu habent veritatem obiectiuam: ergo in illis, dandum est aliquid actuale existens, per quod illorum veritas obiectiuam actu constituitur. Respondeo eo solum (si ex aliquo capite dici potest) habere actu veritatem obiectiuam, quia cognitio Dei actu

ad illa terminatur, & hæc cognitio habet veritatem formalem actualem, verumtamen hoc non probat ex parte obiecti cognitionis terminatæ ad euentum conditionatum dari aliquid, quod actu, & absolutè sit, quia cognitio diuina actu fertur in obiectum, quod esset eadem certitudine, ac in obiectum, quod est. Negandum igitur esset, si strictè loqueremur maximè his, qui nimis subtiliter arguere volunt habere veritatem obiectiuam, quæ sit & dicendum tantum habere veritatem obiectiuam, quæ esset, talem tamen, vt valeant terminare cognitionem, quæ est, & fundare veritatem formalem actu absolutè existentem, ratione cuius communiter dicitur habere veritatem obiectiuam.

27 Instabis: futura conditionata, vel habent absolutam virtutem terminandi cognitionem absolutè existentem, & fundandi veritatem formalem absolutè existentem, vel non habent? Si illam habent iam in illis requiritur aliquid absolutè existens, si non habent non poterunt cognitionem actualem terminare, nec fundare veritatem formalem absolutè existentem. Respondeo nullam habere virtutem in se absolutè existentem terminandi cognitionem, & fundandi veritatem formalem; habere tamen virtutem conditionatam ad terminandum absolutè, & actu cognitionem, & constituendum veritatem formalem actu, & absolutè existentem, hoc enim tantum importat cognitionem diuinam posse absolutè, & actu terminari ad obiectum, quod non est sed esset, & per conformationem cum hoc obiecto cognitionem diuinam actu constitui formaliter veram.

PUNCTUM VII.

Appendix: quid sit certitudo actus in actu vero.

1 Certitudo affectio quædam est veritatis seu propositionis veræ, quæ non omnem veram propositionem comitatur, verumtamen veram tantum potest comitari, ideo de certitudine ago dum de veritate disputo; deinde quia dubium est, an certitudo propositionis ab illius veritate distinguatur, quapropter ad perfectam veritatis notitiam plurimum conducit cognitio certitudinis.

2 P. Vasquez 1. part. disp. 9. t. 10. triplicem meminit certitudinem. Prima est determinatio sine formidine, quæ quis ita obiecto assentitur vt nolit vel non possit ab eo dissentire. Certitudinem hanc, quando oritur ab actu voluntatis efficaciter imperantis, hunc assensum, vocant plures certitudinem affectiuam; ego verò neque hoc nomine dignam esse iudico, quia imperium hoc efficax tantum determinat intellectum, vt in hoc actu perseveret, quod non est intellectum certum constituere de obiecto, si aliàs ille actus intellectum formaliter certum non reddebat, quia certitudo non consistit in eo quod intellectus non desistat ab assensu, quem semel elicit, quia existente assensu potest intellectus esse positivè incertus, & posituum formidinem habere circa obiectum talis assensus, vehementerque suspicionem forsan rem aliter se habere, & suum assensum falsum esse, quotidie enim dicimus: *scio sentio, & iudico, sed forsan fallor.* Pone ergo voluntatem imperare actum illum quo dico: *scio sentio & iudico*: non ideo certus ero, quia sicut cum illo actu compossibilis erat alter ille, *forasan fallor*, quando nullum erat imperium voluntatis: sic imperio posito, quia impossibilitas actus intellectus inclinat in dissentium, non habet immediatam impossibilitatem cum actu voluntatis imperante assensum: sed si aliquam haberet, esset cum ipso assensu immediatè & mediatè cum imperio voluntatis: sed cum assensu nullam habet: ergo neque cum imperio. Posset voluntas non solum efficaciter imperare perseverantiam huius assensus ex se impossibilis cum formidine, sed etiam negationem totius formidinis, & illius actus quo intellectus dicebat *forasan fallor*. In hoc casu imperfectè satis & extrinsecè intellectus erit certus præcisè ex negatione actus formidinis orti ex imperio voluntatis, quapropter hæc certitudo tantum erit extrinseca: sed esto dicatur certitudo necessitas assentiendi orta ex imperio voluntatis, hæc certitudo tantum erit certitudo inhærens, seu in ordine ad subiectum, non verò obiectiuam, quia nullo modo infert veritatem iudicii, neque cum illa connexionem aliquam habet, sed æquè componitur cum propositione vera & falsa.

K 4 Certi